

BESTANDSPLANER FOR ELG

FINNMARKSEIENDOMMEN

GENERELL RAMMEPLAN
gjeldende fra og med 2023

INNHold

1.0. Formelt grunnlag	3
1.1. Innledning	3
1.2. Lovgrunnlag	3
1.3. Organisering og planprosess	4
2.0. Kunnskapsgrunnlag	6
3.0. Mål og avskytingsstrategier	7
3.1. Hovedmål og delmål	7
3.2. Avskytingsplaner	8

1.0. Formelt grunnlag

1.1. Innledning

FeFo administrerer elgjakt på Finnmarkseiendommen. Elgjakta har de siste årene blitt fordelt på ca. 290-300 jaktfelt over 38.000 km² i 15 av 18 kommuner i Finnmark. De siste 15 årene har ca. 2.000 jegere årlig vært med på elgjakt i Finnmark, og mellom 670 og 850 elger har blitt felt hvert år.

Flerårige bestandsplaner har siden 2003 dannet grunnlaget for forvaltningen av elgbestanden i Finnmark, først gjennom Statskog sine planer for 2003-05 (seinere forlenget til 2006), og deretter FeFos planer for 2007-10, 2011-14, 2015-18 og 2019-22/23. Planene er laget av FeFo i nært samarbeid mellom brukerorganisasjoner og kommunale viltmyndigheter.

1.2. Lovgrunnlag

Forvaltningen av elgbestanden i Finnmark er i hovedsak regulert gjennom Finnmarksloven¹ og viltloven². Vi kan noe forenklet si at forvaltning av rettigheten til elgjakt tas hånd om av Finnmarksloven, mens forvaltning av «naturressursen elg» i hovedsak gjøres gjennom viltloven. Innenfor verneområder reguleres elgjakta i tillegg av naturmangfoldloven³.

Finnmarkslovens § 21 gir hovedprinsippene i forvaltningen av de fornybare ressursene, herunder storviltet: «*Finnmarkseiendommen skal forvalte de fornybare ressursene på sin grunn i samsvar med lovens formål og innenfor de rammer som følger av viltloven, lakse- og innlandsfiskloven og annen lovgivning. Naturens mangfold og produktivitet skal bevares*». Lovens § 23 gir personer bosatt i Finnmark rett til jakt på storvilt, herunder elg.

Forskriften slår fast at hjorteviltet bør forvaltes etter en bestandsplan, og at jaktrettshaver er gitt ansvaret for utarbeiding av slik plan, jf. § 2h: «*Bestandsplan: jaktrettshavernes offentlig godkjente, flerårige plan med mål for bestandsutviklingen, og beskrivelse av den årlige avskytingen*» av elg i et vald. Bestandsplanen skal blant annet inneholde «*mål for bestandsutviklingen*» og «*en plan for den årlige avskytingen i antall dyr*», jf. § 15.

Hjorteviltforskriften⁴ slår fast at det er kommunene som har ansvaret for å sette målene for utviklingen av hjorteviltbestandene, jf. § 3: «*Kommunen skal vedta mål for utviklingen av bestandene av elg, hjort og rådyr, der det er åpnet for jakt på artene(e). Målene skal blant annet ta hensyn til opplysninger om beitegrunnlag, bestandsutvikling, skader på naturmangfold, jord- og skogbruk og omfanget av viltulykker på veg og bane*». Ifølge rundskrivet til forskriften er det viktig at målene som vedtas er «*konkrete*», «*etterprøvbare*» og «*realistiske*», og at de har «*en tidsramme slik at de kan evalueres i forhold til enkle kriterier*». Det er videre viktig at «*kommunenes mål fungerer som tydelige retningslinjer for jaktrettshavere som ønsker å utarbeide en bestandsplan*».

Hjorteviltet forholder seg ikke til kommune- og valdgrenser. For å sikre en mer helhetlig forvaltning har derfor forskriften et begrep som kalles «bestandsplanområder». Dette er en forvaltningsenhet som skal tilstrebe geografisk best mulig sammenfall med de arealene de lokale bestandene faktisk bruker. Et bestandsplanområde er i forskriftens § 2f definert som «*to eller flere vald som samarbeider om å utarbeide bestandsplan for elg*».

Før vald og bestandsplanområder kan opprettes, og bestandsplanene kan iverksettes, må det foreligge godkjenning fra kommunene, jf. forskriftens §§ 11-17. Viktige forutsetninger for godkjenning av bestandsplan er at jaktrettshaver disponerer et areal på minimum 20 ganger minstearealet, at planen inneholder mål for bestandsutviklingen som samsvarer med kommunens mål, og at planen inneholder en årlig avskytingsplan for hvert vald som vil kunne bidra til å nå bestandsplanens mål (jf. § 15). Avskytingsplanen skal vise planlagt uttak av dyr i ulike kjønns- og alderskategorier, som

¹ Lov om rettsforhold og forvaltning av grunn og naturressurser i Finnmark (Finnmarksloven) av 17.06.2005, med seinere endringer.

² Lov om jakt og fangst av vilt (viltloven) av 29.05.1981, med seinere endringer.

³ Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) av 19.06.2009, med seinere endringer.

⁴ Forskrift om forvaltning av hjortevilt av 08.01.2016 (hjorteviltforskriften), med seinere endringer.

i forskriften er spesifisert til minst å omfatte kategoriene kalv, voksne hunndyr (1,5 år og eldre) og voksne hanndyr (1,5 år og eldre).

Kommunens godkjenning av bestandsplan innebærer at kommunen gir jaktrettshaver en samlet fellingstillatelse for hvert vald for hele planperioden som et gitt «*antall dyr uten spesifisering på alder og kjønn, og avskytingen skal utføres i samsvar med alder og kjønn i godkjent bestandsplan*» (jf. forskriftens § 18). Kommunen skal ved godkjenning informere om muligheten for overføring av fellingstillatelser mellom år i planperioden. Ifølge Miljødirektoratet kan overføring av inntil 10% av fellingstillatelsene normalt aksepteres av kommunene, og unntaksvis også større overføringer. Kommunen har anledning til å trekke plangodkjenningen tilbake ved for store avvik fra planlagt jaktuttak, ved manglende rapportering, eller «*dersom viktige bestandsmessige forutsetninger for planens godkjenning ikke lenger er til stede*». Ved uforutsette endringer underveis i planperioden har jaktrettshaver anledning til å søke om å få godkjent endringer i plan.

Dersom jaktrettshaver ikke utarbeider bestandsplan, eller kommunen ikke godkjenner planen, skal kommunen tildele årlige fellingstillatelser fordelt på kategoriene kalv, voksne hunndyr og voksne hanndyr (jf. § 18).

Hjorteviltforskriftens § 4 slår fast at «*Kommunene bør samarbeide om felles mål for hjorteviltbestandene når det er hensiktsmessig å samordne bestandsplanleggingen over kommunegrenser*». For elgforvaltningen i Finnmark, hvor Finnmarkseiendommen er rettighetshaver på anslagsvis 96 % av arealet, er bestandsplanssamarbeid på tvers av kommunegrenser viktig. For å sikre en mest mulig helhetlig bestandsforvaltning i fylket har Finnmarkseiendommen delt elgbestanden inn i 5 bestandsplanområder, hvorav 4 er kommuneoverskridende. Bestandsplanområdene er ment å sammenfalle best mulig med leveområdene for hovedbestandene. For de ulike valdene innenfor et bestandsplanområde har Finnmarkseiendommen utarbeidet en felles bestandsplan, med et felles sett av overordnede mål og separate, lokalt tilpassede delmål. En har da lagt til grunn at forskriften gir rom for lokalt tilpassede bestandsmål i ulike deler av bestandsplanområdet, f.eks. at bestanden kan reduseres i kjerneområdet og økes i ytterområdene. Gjennom de regionale bestandsplangruppene (en for hvert bestandsplanområde, se kapittel 1.3) er det videre etablert et løpende samarbeid, på et mer overordnet nivå, om bestandsforvaltning og jaktutøvelse.

For kommuneoverskridende vald eller bestandsplanområder er det en hovedregel at forvaltningen administreres av kommunen med det største tellende arealet i valdet/bestandsplanområdet (jf. forskriftens § 17). Det er den «administrerende kommunen» som skal godkjenne plan og tildele kvote. Kommunene kan imidlertid bli enige om en annen administrerende kommune enn den med størst tellende areal. For å sikre best mulig lokal forankring har Finnmarkseiendommen valgt å legge kommuneoverskridende bestandsplaner fram til godkjenning i alle berørte kommuner. Denne måten å gjøre det på har så langt fungert veldig bra i Finnmark. Kommunal deltakelse i bestandsplangruppene har bidratt til å «rydde bort» større uenigheter mellom de berørte kommuner før planene har blitt oversendt til behandling.

1.3 Organisering og planprosess

Elgbestanden i fylket er i planen delt inn i 5 hovedbestander (stammer) ut fra kjennskap til sammenhenger og trekkforhold i bestanden. Hver hovedbestand er delt inn i flere delbestander, dels etter trekkforhold og dels etter administrative grenser (kommunegrenser, nasjonalparkgrense).

Hjorteviltforskriften nytter ikke betegnelsene «hovedbestand» og «delbestand». I stedet anvendes begrepene «bestandsplanområde» og «vald» om tilsvarende geografiske enheter. I den nye planen har FeFo derfor endret begrepsbruken fra «hovedbestand» og «delbestand» til «bestandsplanområde» og «vald».

For hvert bestandsplanområde er det utarbeidet en egen bestandsplan med et sett av felles målsettinger. Innenfor hver bestandsplan er det igjen utarbeidet delplaner for de enkelte vald, med spesifikke bestandsmål.

Alta bestandsplanområde:

- Omfatter Alta kommune og litt av Kvænangen kommune.
- Inndelt i **3 vald**: *Alta sør-sentral, Langfjorden-Alteidet og Altafjorden øst.*

Karasjok sør-Kautokeino bestandsplanområde:

- Omfatter Karasjok kommune sør for indre riksvei og Kautokeino kommune.
- Inndelt i **5 vald**: *Karasjok sør, Kautokeino nord, Kautokeino sørvest, Kautokeino sørøst og Anarjohka.*

Porsanger bestandsplanområde:

- Omfatter Porsanger kommune, Karasjok kommune nord for indre riksvei, samt Hammerfest, Lebesby, Gamvik og Nordkapp kommuner.
- Inndelt i **6 vald**: *Porsanger vest, Kvalsund, Porsanger sør, Karasjok nord, Porsanger øst og Lebesby/Gamvik/Nordkapp.*

Tana-Varanger bestandsplanområde:

- Omfatter Tana, Nesseby, Vadsø, Vardø, Berlevåg og Båtsfjord kommuner.
- Inndelt i **5 vald**: *Tana, Nesseby, Vadsø-Vardø, Berlevåg og Båtsfjord.*

Sør-Varanger bestandsplanområde:

- Omfatter Sør-Varanger kommune.
- Inndelt i **3 vald**:
Neiden-Munkefjord, Jarfjord-Grense Jakobselv og Pasvik.

Planarbeidet er gjennomført av lokale bestandsplangrupper på vegne av FeFo. Hver av gruppene er satt sammen av representanter fra grunneier (1-3 repr.), de respektive kommuner (inntil 2 repr., hvorav én fra administrasjonen), lokale brukergrupper (1-2 repr. fra hver gruppe). I noen grupper er i tillegg nasjonalparkforvalter og/eller landbruks- og reindriftsinteresser representert. Bestandsplangruppene har normalt et arbeidsmøte per år («justeringsmøte»), med ett ekstra møte når bestandsplanene skal rulleres.

Når bestandsplanen er ferdig utarbeidet, sender FeFo planen med kvotesøknad til hver enkelt av de berørte kommuner for godkjenning. Det er da opp til kommunene å vedta de respektive bestandsplanene og tildele FeFo samlede fellingskvoter for hele planperioden som valgfrie dyr. Ved tildeling av kvote skal kommunen informere om hvilken mulighet valdet gis i forhold til overføring av ubenyttet kvote mellom år i planperioden. I rundskrivet til forskriften antyder Miljødirektoratet at en årlig overføring på inntil 10% av fellingstillatelsene normalt kan aksepteres av kommunen. Kommunen kan unntaksvis akseptere større overføringer.

Parallelt med bestandsplanarbeidet blir det ofte foretatt justering av jaktfeltgrenser på grunnlag av innmeldte ønsker om grenseendringer. Bestandsplanen forutsetter at det skal gjøres minst mulig endringer i jaktfeltstrukturen eller jaktfeltgrenser underveis i planperioden.

2.0. Kunnskapsgrunnlag

Til grunn for utarbeiding av bestandsplanen ligger hver enkelt kommunes ønske om utvikling av elgbestanden lokalt. Et godt kunnskapsgrunnlag er viktig for å kunne vurdere både hva som er gjort og hva som bør gjøres med elgbestanden i Finnmark for å styre utviklingen i riktig retning.

Som grunnlagsdata for analyse av de ulike bestandene nytter vi data om sett-elg, felte dyr, avgang utenom ordinær jakt (irregulær avgang, fallvilt) og slaktevekter, samt kunnskap om blant annet trekkforhold. Data om sett-elg, fallvilt og slaktevekter fra Finnmark er registrert i hjorteviltregisteret (www.hjorteviltregisteret.no). Sett-elg-data er for de fleste vald registrert helt tilbake til 1993, mens slaktevekter foreligger fra 2000. For fallvilt varierer omfanget av registreringer mye mellom kommunene. Fra ca. 2015 har de fleste kommunene rapportert fallvilt direkte til Hjorteviltregisteret.

I noen grad er det også nyttet data fra flytelling av elgbestander for å si noe om bestandsutviklingen. Flytelling er svært ressurskrevende og vil ikke kunne gjennomføres årlig. Det vil generelt være knyttet usikkerhet til hvor stor andel av dyrene i området som faktisk blir observert under flytellingen. Med begrensede økonomiske ressurser vil andelen av bestanden som observeres være svært avhengig av blant annet værforhold, leveområdets størrelse og hvor god kontroll en har over dyrenes trekkemønster. Endringer i observasjonsprosenten gir store utslag når bestandsstørrelsen skal beregnes. I tillegg er det viktig å være klar over at dyra om vinteren ofte står i andre områder enn under jakta, slik at en vintertelling dermed gir en annen geografisk fordeling av dyr enn under jakta på høsten.

Slike forhold gjør at en i stor grad bør bruke sett-elg-data til å følge utviklingen i elgbestanden i Finnmark⁵. Sett-elg-data alene kan ikke gi den totale bestandsstørrelsen, men de gir både informasjon om sammensetning av bestanden, kalveproduksjon og endringer i bestandsstørrelse. Et viktig aspekt ved sett-elg-data er at indeksene er forsinket i tid, det vil si at indeksene i større grad gjenspeiler situasjonen i bestanden i forkant av jakta enn etter jakta. Når en skal vurdere bestandsendringer i et år med store endringer i avskyting, bør en være særlig oppmerksom på dette.

Som referansegrunnlag for å vurdere hvordan bestanden har utviklet fra en planperiode til den neste har vi siden 2019 primært lagt til grunn endringer i indeksen «felt elg per jegerdag» mellom siste år i hver planperiode. I planene som ble laget fram til 2018 ble indeksen «sett elg per jegerdag» lagt til grunn. Fra og med høsten 2018 endret Miljødirektoratet, etter anbefaling fra NINA, instruksene for registrering av sett elg. Etter ny instruks skal alle observasjoner av dyr rapporteres, som innebærer høyere verdi for sett elg per jegerdag enn tidligere. Indeksverdier fra før og etter endringen vil derfor ikke vil være direkte sammenlignbare. Naturdata, som drifter Hjorteviltregisteret, anbefaler derfor å bruke indeksen Felt dyr per jegerdag som alternativt mål på bestandsutviklingen i en overgangsperiode. Felt dyr per jegerdag vil ikke påvirkes av instruksendringen, og tidligere studier viser at indeksen er et godt mål på bestandsstørrelse.

Så lenge datatilfanget er tilstrekkelig stort, er sett-elg et godt og lite ressurskrevende verktøy for å følge utviklingen i bestanden fra år til år. Med mange små bestander (vald), som det er i Finnmark, kan det, på grunn av lite datatilfang, være en noe krevende øvelse å anvende og tolke sett-elg-statistikk. Små endringer i jaktinnsats og observerte dyr vil kunne medføre store endringer i indeksene for små bestander. For slike bestander kan det være hensiktsmessig å se på sett-elg-data samlet for flere år, eventuelt også tolke data fra valdet i lys av data fra hele bestandsplanområdet.

⁵ Sett elg i bestandsplanbasert elgforvaltning. Veileder utarbeidet av Norges Skogeierforbund, 2005.

3.0. Mål og avskytingsstrategier

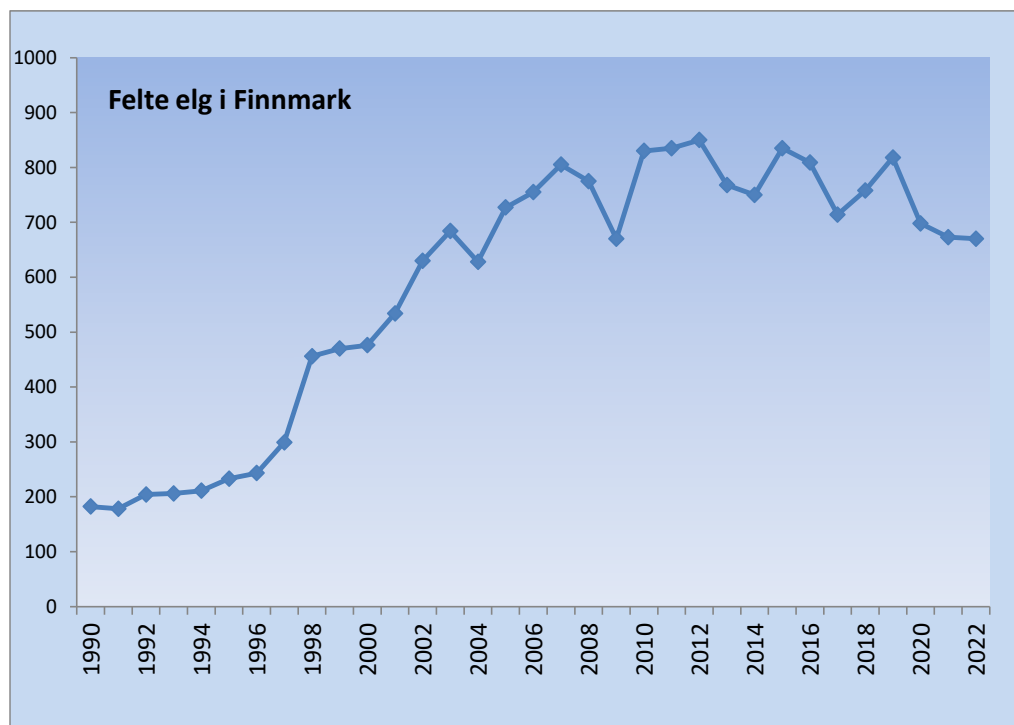
3.1. Hovedmål og delmål

Det er kommunen som setter målene for bestandsplanen. Finnmarkseiendommens bestandsplaner opererer med et sett med overordnede mål (hovedmål) som har vært felles for alle bestandsplan-områdene:

- Elgbestanden skal forvaltes slik at beitegrunnlaget ikke overbelastes, verken på kort eller lang sikt.
- Ulemper for samfunn og miljø i form av trafikkulykker samt elg i tettbygd strøk skal begrenses til et minimum. Utfordringer med elg i boligområder bør primært løses gjennom ordinært jaktuttak.
- Bestanden skal produsere et overskudd som kan høstes ved jakt til gode for befolkningen og grunneier.
- Det skal tas hensyn til lokale forhold og legges opp til en differensiert forvaltning av den enkelte delbestand (vald).

Den differensierte forvaltningen av den enkelte delbestand kommer i planene til uttrykk som såkalte bestandsmål (delmål). Disse går som regel på om delbestanden skal økes, stabiliseres eller reduseres. Ofte er det gitt en konkretisering på hvilket nivå bestanden skal reduseres til eller stabiliseres på, f.eks. et bestemt referanseår. Bestandsmålet blir styrende for hvilken avskytningsstrategi som velges (se kapittel 3.2).

Figur 1 under viser utviklingen i felte elg i Finnmark fra 1990 og fram til 2022. Figuren indikerer at elgbestanden i Finnmark var i sterk vekst fra 1990 og fram til 2012. I bestandsplanene fram til 2015 var det derfor et mål å få kontroll med bestandsveksten og redusere bestandene ned til et nivå som var bedre tilpasset beiteressursene. Fra 2015 har hovedfokus i flertallet av bestandene vært stabilisering av bestandsstørrelsen.

Figur 1. Felte elg i Finnmark, årene 1990-2022.

3.2. Avskytingsplaner

Avskytingsstrategier

En elgbestands størrelse, sammensetning og kvalitet styres i hovedsak av det årlige jaktuttaket. Skjevheter i beskatningen vil derfor kunne føre til endringer i bestandens kjønns- og alderssammensetning og i neste omgang også for bestandens produksjonspotensiale. Avgang av dyr utenom ordinær jakt (også kalt «irregulær avgang») vil komme på toppen av jaktuttaket. Irregulær avgang omfatter dyr som dør/tas ut som følge av, påkjørsel, sykdom, drukning, skadeskyting eller annen skade. Uttak av skadegjørende dyr utenom ordinær jakt, samt avgang av dyr som følge av tjuvjakt og rovdyr tap, hører også inn under irregulær avgang. Dersom den irregulære avgangen er unormalt stor eller har uheldig sammensetning, bør dette hensyntas spesielt i kvoteplanleggingen.

Når en velger avskytingsstrategi er det viktig å være føre-var og skyte tilstrekkelig mange dyr slik at bestandsnivået ikke blir for stort i forhold til beitegrunnet. Dersom målet er å øke kalveproduksjonen per ku vil det være viktig å skyte en stor andel unge dyr for dermed å øke gjennomsnittsalderen i bestanden. For å øke produktiviteten ytterligere er det i tillegg viktig å skyte de små individene blant de voksne. Dette fordi alle dyr med dårlige egenskaper finnes blant små individer og ikke blant store og velutviklede dyr, som har gode gener og bør bevares for videre avl. Dersom målet er ha mange okser å jakte på i bestanden, vil det være viktig å spare de store oksene.

Vinterbeiteressursen er som oftest minimumsfaktoren for elgbestander i Norge. Dersom en ønsker å opprettholde en høy produksjon og mange dyr å jakte på, må dyra som utnytter dette vinterbeitet i størst mulig grad være produksjonsdyr. Det må i tillegg være et tilstrekkelig antall yngre dyr som skal rekrutteres inn i produksjonssegmentet av bestanden. Kalv som går over vinteren vil forbruke vinterbeiter som produksjonsdyr ellers kunne ha brukt, og er i tillegg mer tapsutsatt enn eldre dyr. Kalv som derimot felles om høsten har ikke brukt vinterbeite, og kan derfor sees på som et rent "renteuttak".

Avskytingsmodell

Gjennom regulering av beskatningstrykket på bestanden som helhet, og på de enkelte kjønns- og aldersgruppene i bestanden, skal bestandsplanens målsetning for hver enkelt delbestand (vald) oppnås. En gitt avskytingsstrategi kan gi en effekt i en bestand og en helt annen effekt i en annen bestand. Det er også av avgjørende betydning om bestandsstørrelsen er på tur oppover eller nedover. En bestand som er i vekst kan i stor grad kompensere eventuelle skjevheter som blir gjort i avskytingen. På den annen side vil en bestand i vekst etter hvert belaste sitt eget næringsgrunnlag så mye at dødeligheten øker og slaktevektene og produksjonen synker. Det vil kunne ta lang tid å gjenopprette god kvalitet på en bestand hvor beitegrunnet er blitt vesentlig svekket.

Finnmarkseiendommen har siden 2003 brukt en målrettet avskytingsmodell som er basert på maksimum og minimum uttak av ulike kategorier dyr (se tabell 1 under). Gitt et definert bestandsmål, så gir modellen en prosentvis fordeling av hva som kan tas ut av okser og voksne kyr (maksimumsandel) og hva som bør tas ut av ungdyr og kalv (minimumsandel). Denne målsatte prosentfordelingen kalles for «målprofil», mens det faktiske uttaket som målprofilen skal sammenlignes med betegnes «fellingsprofil».

Modellen forutsetter at en betydelig del av beskatningen legges på ungdyr og kalv (40-60%). En slik avskyting gir høyere gjennomsnittsalder i stammen, som igjen gir en mer produktiv bestand. I de områdene der dette er praktisk mulig har en i tillegg prøvd å få tatt ut kalv i større omfang enn ungdyr (minst 50% kalv). Dette for å sikre maksimal vinterbeitetilgang for de dyrene som skal produsere kommende sesongs høstbare overskudd. Maksimumsgrenser for andel okser i uttaket er lagt inn for å unngå for skjev kjønnsfordeling i bestandene både når det skal skytes "hardt" og "mindre hardt".

Tabell 1. Modell for avskyting basert på maksimum og minimum uttak av ulike kategorier dyr.

Mål for	Maksimumsandel		Minimumsandel	
	okse 1,5+ ¹	ku 2,5+ ²	kalv/ungdyr ²	kalv ²
bestandsutvikling				
Økning i bestanden	60 %	15 %	60 %	50 %
Stabil bestand	60 %	20 %	50 %	30 %
Reduksjon i bestand	55 %	30 %	40 %	25 %

1 Antall felte okser 1,5 år+ i % av antall felte dyr 1,5 år+ totalt.

2 Antall felte dyr av gitt kategori i % av antall felte dyr totalt.

De ulike parametrene i modellen kan forklares som følger:

- Maksimumsandel okser (okse 1,5 år+) i målprofilen viser hvor stor andel av uttaket som maksimalt kan tas ut som okser. Denne parameteren brukes for å holde kontroll med kjønnsforholdet i bestanden. Jaktseleksjon inntreffer fra dyra er 1,5 år, og fra da kan jegerne i praksis skille dyrene på kjønn. En antar at kalvene beskattes tilfeldig uavhengig av kjønn.
- Maksimumsandel voksne kyr (ku 2,5 år+) i målprofilen viser hvor stor andel av uttaket som maksimalt kan tas ut som voksne kyr. Parameteren gir uttrykk for hvor hardt produktive kyr beskattes. Et balansert uttak bør også omfatte noen eldre kyr. 2,5-årige kyr er ikke produktive i Finnmark, men vi kan i praksis ikke skille disse fra eldre ut fra tannsett. Blir beskatningen på eldre ku for sterk vil produksjonsevnen i stammen bli redusert.
- Minimumsandel ungdyr/kalv gir uttrykk for hvor stor andel av uttaket som minst bør være unge dyr.
- Minimumsandel kalv viser hvor stor andel av uttaket som minst bør være kalv.

Dersom bestanden skal **stabiliseres** legges til grunn at bestanden ikke skal endres nevneverdig, verken i antall eller sammensetning.

Dersom bestanden skal **økkes** legges til grunn en lavere andel voksne kyr og en betydelig større andel av kalv i uttaket. Ved å spare kyr og felle kalv før de forbruker vinterbeite, oppnås en høyere produktivitet som i seg selv gir grunnlag for bestandsvekst. Dette vil kunne forsterkes ved at en i tillegg skyter færre dyr enn tilveksten.

Dersom bestanden skal **reduseres** legges til grunn gjennomskyting av stammen. Det vil si at sammensetningen i uttaket skal gjenspeile sammensetningen i bestanden. Det skal tas ut flere dyr enn tilveksten uten å forskyve kjønns- og aldersfordelingen i bestanden. Dette for å unngå å redusere bestandens produksjonsevne. Stor andel fridyr på kvoten kan være en måte å gjøre dette på.

Modellen vil kunne nyanseres ytterligere ut fra lokale forhold.

Dersom den irregulære avgangen er stor eller har en ugunstig kjønns- og aldersfordeling, bør dette tas hensyn til i planleggingen av de årlige fellingskvoter.

Planlagt fellingskvote må om nødvendig justeres underveis i planperioden dersom bestandsutviklingen ikke synes å gå i riktig retning. De årlige justeringsmøtene for bestandsplangruppa er i denne sammenheng viktig.

Grunnkvote og tilleggsdyrkvote

Ved tildeling av årlig fellingskvote nyttes vanligvis grunnkvote og tilleggsdyrkvote i kombinasjon.

Grunnkvote, eller fastkvote som den også kalles, er fellingskvote som er fordelt på jakttilbud før jakta. Grunnkvoten er som oftest spesifisert på alder og/eller kjønn (kalv, ungdyr, okse eller ku), med en varierende andel uspesifiserte dyr (fridyr).

Tilleggsdyr er fellingskvote som på gitte kriterier tildeles fortløpende under jakta, og hvor kategorien først avklares på tildelingstidspunktet. Tilleggsdyr brukes for å justere den løpende fellingsprofilen i ønsket retning i forhold til målprofilen. Tilleggsdyr brukes videre til å øke fellingsprosenten ved å kanalisere fellingstillatelser til områder hvor det står mye dyr. Tilleggsdyr kan også holdes tilbake for å unngå eller redusere overskridelser av fellingsmål, eller dersom en underveis i jakta får signaler om at bestanden er lavere enn antatt. I Finnmark varierer bruken av tilleggsdyr fra område til område avhengig av behov.